

**Lagutskottets betänkande nr 14 om regeringens proposition med
förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner**

Riksdagen remitterade den 2 oktober 1992 den i rubriken nämnda propositionen nr 183 till lagutskottet för beredning.

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet avgett utlåtande i ärendet till lagutskottet. Utlåtandet (GrUU 23) ingår som bilaga till detta betänkande.

Utskottet har hört sakkunniga samtidigt om detta ärende, regeringens proposition nr 181 med förslag till lagstiftning om revidering av förmansrättssystemet och regeringens proposition nr 182 med förslag till lagstiftning om sanering av företag.

Med anledning av propositionerna har utskottet hört justitieministern Hannele Pokka, kanslichefen Teuvo Kallio, avdelningschefen Pekka Nurmi, lagstiftningsrådet Mikko Kōnkölä, lagstiftningsrådet Pauliine Koskelo, lagstiftningsrådet Liisa Lehtimäki, specialsakkunnige Jyrki Tala och utredningsmannen, vicehäradshövding Kari Lehtola vid justitieministeriet, äldre regeringsssekreteraren Petri Syrjänen vid finansministeriet, regeringsrådet Väinö Väinö vid jord- och skogsbruksministeriet, regeringsrådet Sakari Arkio vid handels- och industriministeriet, tf. avdelningschefen Jorma Perälä, överinspektören Markku Sorvari och försäkringsöverinspektören Hillevi Mannonen vid social- och hälsovårdsministeriet, regeringsrådet Eero Lyytikäinen och överinspektören Jouni Lemola vid arbetsministeriet, biträdande avdelningschefen Hannu Junkkari vid miljöministeriet, överdirektören Erkki Kalmakurki och överinspektören Tuija Wigren vid skattestyrelsen, utvecklingschefen Juhani Lehto vid social- och hälsostyrelsen, överinspektören Jorma Lauronen och överinspektören Harri Biström vid bostadsstyrelsen, justitierådet Kari Raulos vid högsta domstolen, presidenten Veikko M. Hämäläinen vid Kouvola hovrätt, justitierådmannen Antti Miettinen och justitierådmannen Jukka Huunonen vid Helsingfors rådstuvurätt, avdelningschefen Antti Arola vid folkpensionsanstalten, kanslichefen

Risto Jaakkola vid länsstyrelsen i Nylands län, länssocialinspektören Matti Martikainen vid länsstyrelsen i Åbo och Björneborgs län, enhetsdirektören Marja-Liisa Taipale vid statskontoret, avdelningschefen Markku Lounatvuori vid bankinspektionen, direktören Marja Karimeri vid Statsgaranticentralen, direktören Seppo Naumanen vid Statens studiestödscentral, direktören Marita Wilska vid konsumentverket, vicehäradshövdingen Juhani Sutinen vid Utvecklingsområdesfonden, verkställande direktören Matti Uimonen och försäkringsjuristen Jorma Hilden vid Pensionsskyddscentralen, förste stadsfogden Heikki Mälikki vid Tammerfors stadsfogdeämbete, ecklesiastikrådet Matti Halttunen vid kyrkostyrelsen, avdelningschefen Ilmari Ylä-Autio vid Finlands Stadsförbund samtidigt som representant också för Finlands svenska kommunförbund, juristen Risto Airikkala vid Suomen Kunnallisliitto, juristen Pentti Itkonen vid Akava samtidigt som representant också för Finlands Tekniska Funktionärsorganisationers Centralförbund, ansvariga juristen Kirsti Palanko-Laaka vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, juridiske ombudsmannen Hannu Rautiainen vid Arbetsgivarernas i Finland Centralförbund, vicehäradshövdingen Marja-Leena Mansala vid Industrins Centralförbund, ombudsmannen Riitta Wärn vid Affärsarbetsgivarernas Centralförbund, styrelseordföranden, verkställande direktör Kari Puro samt chefsjuristen Pekka Niemmo vid Arbetspensionsanstalternas förbund, verksamhetsledaren Folke Bergström vid Pensionsstiftelseföreningen ESY, vice verkställande direktören Stig Henriksson vid Handels Centralförbund, juristen Pasi Horsmanheimo vid Centralhandelskammaren, finansieringsombudsmannen Antti Huhtamäki vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, vicehäradshövdingen Anna Lundén vid Centralförbundet för hantverk och småindustri, vicehäradshövdingen Petteri Kuhanen vid Finlands Fastighetsförbund, avdelningschefen Erk-

ki Kontkanen vid Bankföreningen i Finland, vicehäradshövdingen Gustav Dahlberg vid Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, vice verkställande direktören Jussi Järventausta vid Företagarnas Centralförbund i Finland, advokaten Matti Nenonen vid Finlands Advokatförbund, justitierådmannen Kari Kiesiläinen vid Tingsrättsdomarna rf, juris licentiaten Johanna Niemi-Kiesiläinen och advokaten Jouko Pesonen vid Finlands Juristförbund, ordföranden, länsman Pentti Saira vid Suomen Nimismiesyhdistys, ordföranden, stadsfogde Pekka Louekoski vid Stadsfogdarnas i Finland Förening, allmänne rättsbiträdet Markku Vuorio vid Yleiset Oikeusavustajat ry, verksamhetsledaren Leena Veikkola vid Takuu-Säätiö, planeraren Osmo Väisänen, företagaren Anne Korpi, familjedagvårdaren Sirpa Salmi och företagaren Kari Salmi vid föreningen Suomen Nivel — Velallisten Keskusliitto, planeraren Ritva Otva vid Marttaliitto, verksamhetsledaren Maria Oesch-Feldt vid Finlands svenska Marthaförbund, planeraren Tarja Jutila vid Maa- ja kotitalousnaisten keskus, direktören Eila Kilpiö vid konsumentforskningscentralen, verkställande direktören Seppo Jyrkämä vid Kreditlaget samt professorn Erkki Havansi, professorn Thomas Wilhelmsson, professorn Kari-Pekka Tiitinen och juris licentiaten Harri Vento.

Dessutom har utskottet mottagit skriftliga utlåtanden av trafikministeriet, Finlands Konsumentförbund och professorn Pekka Koskinen samt flera andra skrivelser i ärendet.

Regeringens proposition

I propositionen föreslås en lag om skuldsanering för privatpersoner. Syftet med reformen är att åstadkomma ett regelverk som skall göra det möjligt att rätta till den ekonomiska situationen för enskilda gäldenärer som råkat i svårigheter. Målsättningen är att skuldproblemen i första hand skall lösas på frivillig väg genom förhandlingar. Skuldsanering skall komma i fråga endast om frivillig förlikning inte har kunnat uppnås. Skuldsanering är ett insolvensförfarande som gäller gäldenärens alla borgenärer och åsidosätter den verkställighet som för närvarande kan riktas mot gäldenären, dvs. konkurs och utsköning.

Skuldsanering skall kunna beviljas en insolvent gäldenär, om orsaken till insolvensen är en väsentlig försämring av gäldenärens betalnings-

förmåga till följd av förändrade förhållanden som i huvudsak inte beror på gäldenären själv.

Om skuldsanering beslutar domstolen som fastställer ett betalningsprogram för gäldenären. Betalningsprogrammet ersätter gäldenärens ursprungliga betalningsförpliktelser och omfattar i allmänhet fem år. Gäldenären förpliktas att använda alla sina inkomster till skuldbetalning utom den del som behövs för oundgängliga levnadskostnader och för fullgörande av underhållsskyldighet. Gäldenären skall vara skyldig att realisera all sin egendom utom den del som ingår i hans bastrengighet. Ett betalningsprogram skall kunna fastställas i strid med borgenärernas vilja, om det finns förutsättningar för en skuldsanering och om programmet motsvarar lagens stadganden och gäldenärens betalningsförmåga. Om gäldenären inte fullgör en prestationsskyldighet enligt betalningsprogrammet kan detta leda till att programmet förfaller. Om väsentliga förändringar sker i förhållandena skall programmet kunna ändras.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1993 samt till reformen av sanering av företag. Propositionerna nr 181 och 182 i ärendet har avlåtits samtidigt med denna proposition.

Lagen avses träda i kraft så snart den har antagits och blivit stadfäst.

Utskottets ställningstaganden

Allmän motivering

Utskottet anser det oundgängligt och brådskande med en lag om skuldsanering för privatpersoner. En ny lag behövs framför allt med tanke på gäldenären. Också det allmänna intresset i samhället kräver detta. Erfarenheter från andra länder visar att gäldenären genom skuldsanering kan undvika att bli diskriminerad i samhället. En fungerande skuldsanering förbättrar också borgenärernas situation. Sålunda tillstyrker utskottet propositionen med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Lagen om skuldsanering för privatpersoner har kritiserats för att den är svårtydd. Systemet är helt nytt för våra förhållanden. Det kräver sin egen begreppsapparat och det utgör inte någon integrerande del av gällande rättsliga institut. Även med tanke på innehållet är det invecklat att skapa ett fungerande system som inte kan missbrukas. Att systemet är svårtytt beror sålunda framför allt på ärendets natur. Därför behövs

det mycket information och utbildning när lagen träder i kraft.

Skuldrådgivningen. Ett av de största bekymren för de sakkunniga som hörts under utskottets behandling och utskottets medlemmar har varit att det i lagen inte finns några stadganden alls om ordnande av skuldrådgivning, vilket är nödvändigt med tanke på lagens verkställighet.

Justitieministeriet har emellertid agerat raskt och lyckats få parterna bakom ett avtal som går ut på att skuldrådgivningen kan ordnas på frivillig basis och som samlar alla de olika instanser som redan nu i praktiken är inblandade. För att denna verksamhet skall kunna stödjas är det emellertid oundgängligt att länsstyrelserna ges möjlighet att genom initiativ och andra åtgärder se till att skuldrådgivning kan fås inom länet. Därför föreslår utskottet nedan att en ny paragraf skall fogas till lagen.

Privata borgensmäns situation. Under ärendets behandling har det framgått att om en borgens- eller säkerhetsskuld i den nuvarande ekonomiska situationen drivs in i sin helhet leder det rätt ofta till ett oskäligt slutresultat. En borgensförbindelse har kunnat ingås och en säkerhet ställas under helt andra förväntningar. Kreditgivaren har ofta försummat såväl sin informationsskyldighet som sin moraliska skyldighet att kontrollera om projektet är realistiskt i förhållande till borgensmannens och säkerhetsborgensnärens solvens.

Därför har utskottet fäst speciell uppmärksamhet vid de stadganden i lagen som gäller borgensmannens ställning. Med beaktande av att syftet med borgen är att säkerställa att borgenären får betalning och att överföra risken för gäldenärens betalningsförmåga och likviditet från borgenären till borgensmannen, är stadgandena om borgensman enligt utskottets mening korrekta. En borgensman kan, om det enligt lagen finns förutsättningar för detta, beviljas en särskild reglering av borgensansvar eller skuldsanering som gäller borgensmannens alla skulder.

En olägenhet utgör de fall där kreditgivaren tagit emot helt oskäliga borgensförbindelser utan att kontrollera borgensmannens faktiska betalningsförmåga och möjlighet att inse borgensförbindelsens allvar och bindande verkan. Denna olägenhet kan inte rättas till i samband med skuldsaneringslagstiftningen utan den måste åtgärdas separat.

Utskottet förutsätter att regeringen särskilt ser till att borgensmännen får skäligare villkor genom ökad skyldighet för borgenären att lämna upplysningar och vara omsorgsfull.

Privata näringsidkares eller yrkesutövers situation. I lagen finns särskilda stadganden om skuldsanering för näringsidkare.

Utskottet har funnit det angeläget att också näringsidkare, vars privata skulder och företagskulder ofta är inflätade i varandra åtminstone via säkerheterna, kan beviljas såväl skuldsanering för privatpersoner som företagssanering för att de skall kunna säkerställa att de får behålla sin bostad. Utskottet föreslår därför att 45 § skall ändras så att en personligen ansvarig bolagsman i ett öppet bolag eller ett kommanditbolag kan beviljas skuldsanering när ett saneringsförfarande inletts för bolagets vidkommande.

Med tanke på ägarens möjlighet att få behålla sin bostad är dessutom de situationer problematiska där en privat näringsidkare går i konkurs. Konkursboet omfattar i så fall såväl den egendom som hänförs sig till gäldenärens företagsverksamhet som gäldenärens privata egendom, och konkurskulder omfattar likaledes både de skulder som hänförs sig till företagsverksamheten och privata skulder. Vid konkursförfarande används gäldenärens utmätbara egendom för betalning av skulder. Gäldenärens bostad är inte skyddad mot realisering. Det framgår under konkursförfarandet vilket gäldenärens ansvar är efter konkursen. Denna restskuld kan bli föremål för skuldsanering.

Utskottet förutsätter att det vid den fortsatta beredningen av en revidering av konkurslagstiftningen ofördröjligen utreds hur det skall säkerställas att gäldenären får behålla sin bostad även i samband med konkursförfarande i enlighet med de principer som omfattas i den föreliggande propositionen.

Domstolarnas resurser och utbildningen. Domstolarna kommer att behandla en alldeles ny typ av ärenden. Det beräknas att ansökningarna kommer att vara många. Detta har beaktats i nästa års budget genom att större resurser har avsatts för domstolarna. Domarkårens utbildning har startat redan denna höst.

Trots allt antas det uppstå stora anhopningar i domstolarna eftersom saken är helt ny och de skuldsatta är många. Det finns inte några som

helst tillförlitliga uppskattningar av antalet ärenden som kommer att göras anhängiga. Utskottet finner det oundgängligt att domstolarna beviljas tillräckliga resurser så att de skall kunna klara av sin nya uppgift. Domstolarna bör stödjas genom fortsatt utbildning och det bör ses till att rättspraxis genast i början följer en något så när enhetlig linje så att det inte blir nödvändigt att vänta långa tider på de högsta rättsinstansernas avgöranden.

Lagens ikraftträdande. Det är ännu inte möjligt att få skuldrådgivning överallt i landet. Det finns ännu inte tillgång till informationsmaterial. Domstolarna har ännu inte tillräcklig beredskap för behandling av skuldsaneringsärenden. Trots att lagstiftningen är brådskande och nödvändig anser utskottet att det inte är möjligt att lagen kan träda i kraft genast vid ingången av januari. Det ankommer på regeringen att bedöma hur snabbt lagen kan träda i kraft vad gäller skuldrådgivningen, informationsmaterialet och domstolarnas beredskap.

Uppföljning. Även om det allmänt anses att skuldsaneringslagstiftningen är väl beredd kan det i praktiken uppstå oväntade problem eftersom det är fråga om en helt ny juridisk institution. Regeringen lovar i propositionen att den noggrant kommer att ge akt på hur lagstiftningen fungerar och att den genast kommer att framställa behövliga korrigeringsförslag. Utskottet framhåller uppföljningens betydelse. Man bör ge akt på hur stadgandena fungerar, om rättspraxis är enhetlig och på vilka samhälleliga verkningar stadgandena har.

Upplysnings- och skuldrådgivningsarbetet gentemot konsumenter och gäldenärer måste med tiden i allt större utsträckning inriktas på att förändra attityderna så att långivarna och låntagarna noggrannare överväger innan de tar lån för att förebygga att de skuldsätter sig för djupt.

Detaljerade anmärkningar

1 §. Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning. Ordalydelsen i paragrafens 2 mom. har visat sig vara vilseledande i fråga om skuld på grund av borgensförbindelse. Stadgandet kan ge den uppfattningen att en skuldreglering inte kan omfatta skuld på grund av borgensförbindelse.

Utskottet föreslår att paragrafens 2 mom. avfattas så att det inte finns risk för misstag.

3 §. Definitioner. Paragrafens 1 mom. 9 punkt motsvarar 4 § 2 mom. i förslaget till lag i regeringens proposition nr 181 om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning.

Utskottet föreslår att i sagda 9 punkt görs en likadan justering som utskottet föreslagit i lagen om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning.

5 §. Betalning av skulder med inkomster och förmögenhet. Utskottet konstaterar att vid skuldsanering iakttas den i utsökningslagen stadgade rätten för gäldenären att avskilja viss egendom då det övervägs om gäldenärens hemlöslöse och arbetsredskap skall realiseras eller inte. Enligt vedertagen utsökningspraxis utmäts endast exceptionellt värdefullt bostadslöslöse. Utskottet framhåller vikten av en enhetlig utsökningspraxis med tanke på skuldsaneringen. Speciellt viktigt är detta för definitionen av arbetsredskap och redskap och lokaliteter enligt denna lags 7 kap. som säkerställer fortsatt näringsverksamhet, för att gäldenären oberoende av en skuldsanering skall kunna fortsätta sin näringsverksamhet och samtidigt känna att han blivit rättvist behandlad.

Utskottet föreslår att definitionen i paragrafens 2 mom. på den förmögenhet som ingår i baskryggheten skall preciseras med "och personliga ägodelar enligt skäligt behov".

I paragrafens 3 mom. förutsätts att gäldenären avstår från egendom som inte ingår i hans baskrygghet och vilken har överlåtits i hans besittning med stöd av ett avbetalnings- eller leasingavtal. Vid utskottsbehandlingen har det uppmärksamats att en uppsägning av ett leasingavtal utan iakttagande av lagstadgat förfarande kan leda till skadeståndsskyldighet. Utskottet föreslår att ett kompletterande stadgande fogas till 19 §, som är rätt paragraf i sammanhanget.

7 §. Gäldenärens skyldighet att medverka. Utskottet konstaterar att propositionen inte innehåller några stadganden som förpliktar gäldenären att underrätta borgenärerna om förändringar i sina omständigheter eller att i så fall självant ansöka om ändring av betalningsprogrammet. Å andra sidan får borgenärerna inte nödvändigtvis vetskap om att gäldenärens ekonomiska situation eventuellt förbättrats, trots att det skulle ligga i deras intresse att kräva ändring av betalningsprogrammet på denna grund. Utskottet anser det behövligt att komplettera pro-

positionen med att gäldenären skall förpliktas att meddela om hans ekonomiska situation blivit bättre och att borgenärerna skall få en tillräckligt omfattande rätt att få uppgifter. Längre fram föreslår utskottet att en ny 84 § om borgenärens rätt att få vissa uppgifter tas in i lagen.

Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 3 mom. om att gäldenären medan betalningsprogrammet pågår är skyldig att underrätta borgenärerna om hans betalningsförmåga har förbättrats eller om det skett en väsentlig förändring till det bättre i andra omständigheter som är betydelsefulla med tanke på skuldsaneringen.

9 §. *Förutsättningarna.* I paragrafens 2 mom. stadgas om gäldenärens skyldighet att utreda möjligheterna att ingå förlikning med sina borgenärer innan han ansöker om skuldsanering. Skyldigheten att utreda möjligheterna till förlikning kan emellertid inte jämföras med de materiella förutsättningarna för en skuldsanering, som framgår av 9 §, eller med de hinder som anges i 10 §. Förutsättningarna och hindren hänger samman med gäldenärens ekonomiska situation och orsakerna till skuldsättningen o.d. omständigheter. Det beror på dessa omständigheter om en skuldsanering kommer ifråga eller inte. Skyldigheten att utreda möjligheterna att ingå förlikning är förknippad med behandlingen av skuldsaneringsärendet: ansökan om skuldsanering hos domstolen kan behandlas först efter det att gäldenären utrett möjligheterna att ingå förlikning.

Därför föreslår utskottet att 2 mom. i 9 § stryks och överförs till 11 §. På så sätt separeras stadgandet från de materiella förutsättningarna och hindren för en skuldsanering men kommer ändå tillräckligt tydligt fram.

10 §. *Allmänna hinder för en skuldsanering.* Enligt paragrafens inledande sats kan skuldsanering inte utan särskilt vägande skäl beviljas om något av hindren i paragrafens 1—10 punkt föreligger.

Under utskottsbehandlingen konstaterades det att "utan särskilt vägande skäl" inte ger en riktig uppfattning om paragrafens syfte, nämligen av den prövning av skäl och motskäl som skall göras på basis av paragrafen, och att detta kan leda till en alltför sträng tolkning. I förslaget till lag om företagsreanier används uttrycket "utan särskilda motskäl". Uttrycket har inte skapat någon ovisshet. Sålunda föreslår utskottet att den inledande satsen i 10 § skall justeras i enlighet med detta.

11 §. *Särskilt hinder för en skuldsanering.* Enligt paragrafen kan skuldsanering förkastas om någon betydande skuld är oklar. Utskottet anser att om skuldsanering förkastas med stöd av denna paragraf kan det leda till ett oskäligt slutresultat i synnerhet om gäldenären redan är oförmögen att betala sina övriga skulder. Enligt 28 § kan oklara skulder tas med i betalningsprogrammet till ett belopp som domstolen bestämmer. Om skuldens slutliga belopp visar sig vara ett annat kan betalningsprogrammet ändras med stöd av 44 § 1 mom. 4 punkten. Sålunda föreslår utskottet att paragrafen stryks.

11 § (ny). *Skyldighet att utreda möjligheterna till förlikning.* Utskottet hänvisar till det som anförts ovan vid 9 § och föreslår att 9 § 2 mom. skall bli en ny separat paragraf.

Rubriken till 4 kap. Kapitlets rubrik "Rättsverkningarna av att en skuldsanering inleds" har visat sig vara alltför snäv. Enligt kapitlets paragrafer kan redan en ansökan om skuldsanering ha rättsverkningar. Därför föreslår utskottet att kapitlets rubrik skall justeras.

13 §. *Indrivningsförbud och säkringsåtgärder.* För att undvika tolkningssvårigheter föreslår utskottet att paragrafens 2 mom. skall preciseras så att en borgenär kan ansöka om både ett beslut om säkringsåtgärder som avser gäldenärens egendom och om verkställighet av beslutet.

14 §. *Borgenärens rätt att driva in en fordran ur säkerhet som ställts av tredje man.* Utskottet föreslår att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. om att den i 1 och 2 mom. stadgade indrivningsbegränsningen skall gälla endast privatpersoner som ingått borgen eller som ställt säkerhet.

17 §. *Utmättningsförbud.* Under utskottsbehandlingen har det visat sig att 1 mom. kräver en precisering. Avsikten är att om utmätning har skett men försäljningen av den utmäta egendomen ännu inte har kungjorts, skall verkställigheten avbrytas på grund av att skuldsanering inleds. Om försäljningen har kungjorts kan domstolen med stöd av 3 mom. förordna att verkställigheten skall avbrytas och att försäljningen skall återgå. I annat fall verkställs försäljningen och härvid iakttas vad som stadgas i utskönningslagen. Utmättningsmannen skall förvara de medel som influtit vid utmätningen och de medel som eventuellt inflyter medan skuldsaneringen är anhängig.

Utskottet föreslår att paragrafens 1 mom preciseras enligt det ovan stående. Ändringen medför att den sista meningen i 3 mom. måste strykas.

18 §. *Annan verkställighet och handräckning.* Utskottet föreslår och stadgandet om leasingavtal stryks i paragrafens 2 mom. och överförs till behövliga delar till 19 § där det lämpar sig bättre i sammanhanget.

Enligt paragrafens 3 mom. får man inte påbörja verkställighet av ett förvandlingsstraff för böter sedan skuldsanering inletts. Det har ansetts att stadgandet är oklart och att det inte motsvarar motiveringen.

Utskottet konstaterar att gäldenären på grund av betalningsförbud inte kan betala böter. Genom stadgandet i 3 mom. har man velat förhindra att betalningsförbudet leder till verkställighet av böter. Till denna del är stadgandet korrekt. Dessutom behövs det ett stadgande i 40 § som förhindrar verkställighet av ett förvandlingsstraff för böter så länge betalningsprogrammet är i kraft. Utskottet föreslår en komplettering av 40 §. — Utskottet har dessutom i sitt betänkande nr 13 om regeringens proposition nr 181 med förslag till lagstiftning om revidering av förmånsrättssystemet föreslagit att 2 kap. i strafflagen skall ändras i fråga om stadgandena om förvandling av böter till fängelse.

19 §. *Uppsägning av hyresavtal och arrendeavtal.* Utskottet föreslår med hänvisning till det som anförts ovan om 5 och 18 §§ att 19 § kompletteras med ett nytt 2 mom. med en hänvisning till 27 § lagen om företagssanering, där det stadgas om uppsägning av leasingavtal.

Av det nya 2 mom. följer att också paragrafens rubrik måste justeras.

22 §. *Upphörande av rättsverkningarna.* Det har visat sig vara behövligt att precisera paragrafen.

Utskottet föreslår att till paragrafens 1 mom. fogas ett stadgande om att rättsverkningarna av att skuldsanering inleds förblir i kraft tills ett betalningsprogram fastställs.

Dessutom föreslår utskottet att paragrafens 2 mom. skall förtydligas så att verkställighet som förhindrats eller avbrutits kan fortsätta på basis av en tidigare ansökan då rättsverkningarna upphör på grund av att ansökan förkastas.

Om ansökan bifalls ges föreskrifter om verkställigheten i domstolens beslut om betalningsprogrammet med stöd av 40 §.

25 §. *Skuldsaneringsmetoder.* Enligt paragrafen kommer följande metoder i fråga: 1) ändring av tidtabellen för betalning av en skuld, 2) prioritering av amortering av skuldkapitalet, 3) nedsättning av ränta o.a. kreditkostnader som hänförs till den återstående kredittiden, 4)

nedsättning av skuldbeloppet och 5) totalt slopad skyldighet att betala skulden.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande fäst uppmärksamhet vid att skuldsaneringsmetoderna i paragrafen går från lindrigare till strängare och att avsikten är att det på skulden alltid bör tillämpas den metod som med tanke på borgenären är lindrigast och som räcker till för att rätta till gäldenärens ekonomiska situation. Enligt grundlagsutskottets mening är det skäl att överväga att införa denna princip i lagtexten.

Hänvisande till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att till paragrafens 3 mom. fogas ett stadgande som uttryckligen anger principen med den "lindrigaste" metoden vid skuldsanering.

30 §. *Allmänt stadgande om betalningsprogrammet för vanliga skulder.* I samband med paragrafen har det diskuterats om betalningsprogrammet på fem år är alltför kort jämfört t.ex. med den allmänna preskriptionstiden för fordringsrätter.

Enligt den allmänna motiveringen till regeringens proposition beaktas i stadgandena om betalningsprogrammets längd dels att programmet leder till ett acceptabelt resultat för borgenärerna, dels att programmet med tanke på gäldenären inte får omfatta en oskäligt lång tid. I motiveringen hänvisas också till att det i de övriga nordiska länderna ansetts att fem år är en lämplig tid.

Utskottet anser att stadgandet huvudsakligen är korrekt och motiverat. Det är emellertid möjligt att en gäldenärs betalningsförmåga förbättras senare under den tid som betalningsprogrammet varar närmast därför att han får arbete om han varit arbetslös. I så fall är det skäligt att betalningsprogrammet kan förlängas och borgenärernas intäkter ökas. Med tanke på dessa situationer föreslår utskottet att paragrafens 2 mom. skall kompletteras med ett stadgande om att betalningsprogrammet kan bestämmas så att det gäller först från den tidpunkt då gäldenären har betalningsmån att betala vanliga skulder. Även härvid fastställs alltså ett betalningsprogram för gäldenären. Det bestäms att börja vid en tidpunkt då det uppskattas att gäldenären börjar betala skulderna. Om gäldenärens betalningsförmåga förbättras tidigare kan han ansöka om att betalningsprogrammet ändras. Stadgandet avses inte bli tillämpat i sådana situationer där gäldenären permanent saknar betalningsmån och där skyldigheten att betala skulden måste avlyftas i sin helhet.

31 §. *De vanliga skuldernas inbördes ställning.* Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande föreslagit att det bör övervägas om sådana förändringar i de ursprungliga villkoren för skuldförhållandet som speciellt hårt berör en privatperson borde beaktas särskilt vid regleringen och om privata borgenärers ställning bör försöka tryggas.

Enligt vad utskottet erfarit har det vid beredningen av propositionen övervägts om kretsen av borgenärer med förmånsrätt bör utvidgas så att en skuld som hänför sig till en privatperson alltid ges företräde framom andra skulder. Härvid har det konstaterats att en privatperson enligt lagförslaget befinner sig i en bättre situation än andra borgenärer då skulden är en underhållsbidrags-skuld med förmånsrätt, och att han kan vara i en bättre situation om skulden hänför sig till gäldenärens boende- och levnadskostnader. En vidare tolkning — särskilt om den görs oberoende av grunden för skulden och borgenärens ekonomiska situation — skulle innebära att de övriga borgenärernas intäkter minskar och i värsta fall att de övriga borgenärerna inte alls får någon prestation. Därför har man i regel inte velat medge borgenärer som är privatpersoner bättre villkor än andra borgenärer.

Enligt utredningen har det vid beredningen dessutom övervägts om vissa skulder som hänför sig till privatpersoner är sådana att de borde prioriteras framom andra. Härvid har framför allt skadeståndsskulder och sådana skulder vars betalning borgenärens utkomst är beroende av diskuterats. I fråga om de sistnämnda skulderna har det ansetts att skuldsanering inte kan vara ett förfarande som verkställs på de andra borgenärernas bekostnad i syfte att rätta till sådana situationer där en privatborgenärs utkomst äventyras om skulden inte betalas. I dessa situationer kan borgenären ty sig till sociala stödformer, framför allt utkomststöd. I fråga om skadestånd har det åter ansetts att hemförsäkringar och lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel ersätter sådana skador som det annars kunde anses motiverat att ge förmånsrätt vid skuldsanering.

Utskottet anser att utredningen är motiverad och föreslår sålunda inte att lagen skall kompletteras på det sätt som anförs i grundlagsutskottets utlåtande.

36 §. *Uppgifter som skall ingå i betalningsprogrammet.* Av betalningsprogrammet skall också framgå den till 7 § fogade skyldigheten för gäldenären att underrätta borgenärerna om hans betalningsförmåga förbättras medan betalnings-

programmet är i kraft. Utskottet föreslår att en ny 12 punkt om detta tas in i 36 §.

37 §. *Verkställande av realiseringen.* Enligt paragrafen är regeln den att realiseringen av gäldenärens förmögenhet skall genomföras omsorgsfullt och på ett ändamålsenligt sätt. Sättet att realisera förmögenheten är inte bundet vid stadgandena i utsökningslagen.

Paragrafens syfte är att trygga ett så gott pris som möjligt då gäldenärens egendom realiserar. Då det inte förordnas att egendomen skall säljas i den ordning som stagas i utsökningslagen är det möjligt att få ett pris som motsvarar gängse värde eller åtminstone ett pris som överstiger förväntade anbud vid en exekutiv auktion.

I vissa fall kan det likväl föreligga särskilt skäl för att förordna om försäljning i den ordning utsökningslagen stadgar. Ett dylikt särskilt skäl kan t.ex. vara att den egendom som skall säljas utgörs av en fastighet och att en del av de i fastigheten intecknade innehavarskuldebrev har förkommit eller att flera olika borgenärer har inteckningar i fastigheten. Därför föreslår utskottet att paragrafens 1 mom. skall kompletteras så att en försäljning på förordnande av domstol av särskilda skäl kan ske enligt stadgandena i utsökningslagen om en säkerhetsborgenär yrkar på detta. Den borgenär som framställt yrkandet betraktas härvid som en sådan sökande av verkställighet som avses i utsökningslagen.

40 §. *Betalningsprogrammets rättsverkningar.* Utskottet föreslår för klarhetens skull att till paragrafens 1 mom. skall fogas ett stadgande om att en utmätning som gäller gäldenärens egendom förfaller då betalningsprogrammet har fastställts.

Utskottet har konstaterat ovan vid 18 § att det i 40 § behövs ett stadgande som förhindrar verkställighet av förvandlingsstraff för böter så länge ett betalningsprogram är i kraft. Verktällighet kunde innebära att gäldenären blir tvungen att underlåta att följa betalningsprogrammet, då det kunde bestämmas att programmet skall förfalla. Därför föreslår utskottet att till paragrafens 1 mom. dessutom fogas ett stadgande om förbud mot verkställighet av förvandlingsstraff för böter under den tid betalningsprogrammet är i kraft.

Av 8 kap. 9 § 3 mom. strafflagen följer att ett förvandlingsstraff för böter förfaller om verkställigheten av straffet inte börjat inom tre år från den dag laga kraft vunnit dom gavs. Detta innebär att om betalningsprogrammet inte förfaller förrän denna tid om tre år löpt ut, förfaller förvandlingsstraffet för böter.

42 §. *Påföljderna av att betalningsprogrammet försummas.* Om betalningsprogrammet försummas förfaller det och gäldenären blir tvungen att betala sin skuld på de ursprungliga villkoren. Detta innebär samtidigt att han också måste betala dröjsmålsränta på sina skulder för hela den tid som betalningsprogrammet är i kraft. Även om det beror på gäldenären själv att programmet förfaller kan en dylik påföljd vara oskälig. Det är tillräckligt att gäldenären betalar skuldernas ursprungliga kapitalbelopp och den löpande räntan på dem. Det är en annan sak om betalningsprogrammet förfaller av en orsak som från första början skulle ha utgjort ett hinder för en skuldsanering, t.ex. om gäldenären hemlighållit sin egendom eller lämnat oriktiga uppgifter för att få till stånd en skuldsanering. I så fall kan det vara motiverat att uppbära dröjsmålsränta.

På grund av det ovan anförda föreslår utskottet att paragrafens 3 mom. skall kompletteras med ett stadgande om att gäldenären är skyldig att betala dröjsmålsränta på skulden endast då domstolen finner det motiverat på grund av orsaken till att betalningsprogrammet förföll. Samtidigt har en bristfällig hänvisning i 3 mom. korrigerats.

44 §. *Ändring av betalningsprogrammet.* Om gäldenärens betalningsförmåga förbättras och om betalningsprogrammet därför ändras till förmån för borgenärerna är det skäligt att dessa får betalning för hela den tid som gäldenärens betalningsförmåga har varit bättre än då betalningsprogrammet fastställdes. Därför föreslår utskottet att paragrafens 2 mom. skall kompletteras med ett stadgande om att den tid som betalningsprogrammet är i kraft i sådana fall kan förlängas.

Rubriken till 7 kap. Kapitlets första rubrik har visat sig vara vilseledande. Utskottet föreslår att den finska rubriken justeras i syfte att klarlägga att stadgandena gäller endast gäldenärer som varit näringsidkare då de ansökte om skuldsanering.

45 §. *Tilläggsföresättningar för en skuldsanering i vissa fall.* Enligt paragrafens 2 mom. kan en gäldenär som idkar näringsverksamhet som personligen ansvarig bolagsman i ett öppet bolag eller ett kommanditbolag beviljas skuldsanering enligt denna lag endast om bolaget är solvent och inte hotas av insolvens.

Utskottet anser att det behövs ett stadgande om att en personligen ansvarig bolagsman i ett öppet bolag eller i ett kommanditbolag som har betalningssvårigheter också med sina privata skulder, kan ansöka om skuldsanering för skulder som hänför sig till hans privata hushåll om en

företagssanering samtidigt är anhängig. Syftet med en företagssanering är att säkerställa de livsdugliga bitarna av verksamheten i ett bolag. Om saneringen lyckas gagnar detta i praktiken också bolagsmannens privatborgenärer. Sålunda harmonierar det med målsättningarna för denna lag att skuldsanering och företagssanering kan genomföras samtidigt. Utskottet föreslår därför att paragrafens 2 mom. skall ändras på ovan anförd sätt.

När ett bolag är i konkurs betraktas en personligen ansvarig bolagsman inte längre som näringsidkare och för hans vidkommande iaktas enbart de allmänna förutsättningarna för skuldsanering för privatpersoner.

49 §. *Behandlingsordningen och behörig domstol.* Utskottet föreslår att till 3 mom. fogas ett stadgande om behörig domstol på grund av tillägget i 45 § 2 mom.

52 §. *Att höra borgenärerna om ansökan.* Av definitionen i lagförslagens 3 § 1 mom. 3 punkt följer att också borgensmän och de som ställt säkerhet för gäldenärens skuld samt medgäldenärerna är borgenärer för gäldenären även när betalningsskyldigheten för deras vidkommande ännu inte är aktuell. En borgensman, den som ställt säkerhet och en medgäldenär är — speciellt om de är privatpersoner — ofta väl insatta i gäldenärens ekonomiska situation. Då den skuldsanering som beviljas gäldenären kan ha en mycket stor betydelse för dem bör de lämpligen höras vid behov med anledning av ansökan.

Utskottet föreslår ett nytt 2 mom. där det uttryckligen stadgas att domstolen kan höra borgensmännen eller den som ställt säkerhet för gäldenärens skuld samt en medgäldenär.

54 §. *Beslut om inledande av skuldsanering.* Det har befunnits behövligt att precisera paragrafens 1, 3 och 4 mom.

På grund av utskottets förslag ovan att 9 § 2 mom. skall avskiljas till en särskild 11 § måste en lagteknisk korrigering göras i paragrafens 1 mom.

Skuldsanering kan förvägras om gäldenären inte fullgör de förpliktelser som stadgas i lagen. För att gäldenären inte på grund av okunskap skall göra sig skyldig till försummelse föreslår utskottet att paragrafens 3 mom. 1 punkt utvidgas så att domstolen skall upplysa gäldenären om hans skyldigheter vid skuldsaneringen.

Paragrafens 3 mom. 3 punkt som gäller meddelanden till borgenärerna är obehövlig eftersom samma sak framgår av 4 mom. Utskottet före-

slår att som en ny 3 punkt i stället skall tas in ett stadgande om att domstolen skall anteckna i beslutet vid vilket klockslag det har meddelats eller avkunnats. Stadgandet är behövligt med avseende på tidpunkten då de av skuldsanering- en föranledda rättsverkningarna börjar.

Stadgandet om delgivning i 4 mom. föreslås bli utvidgat så att borgenmännen, de som ställt säkerhet och medgäldenärerna även skall få meddelande om att skuldsanering inletts.

61 §. *Ansökan om att skuldsaneringen skall förfalla och om ändring av betalningsprogrammet.* I den finska texten har gjorts en språklig ändring som inte påverkar den svenska texten.

62 §. *Fri rättegång och rättegångskostnader.* I paragrafens 1 mom. föreslås ett undantagsstadgande som gäller 1 § lagen om fri rättegång. Förslaget baserar sig på regeringens proposition nr 185 med förslag till lag om ändring av lagen om fri rättegång. Lagutskottet godkände inte regeringens proposition utan ändringar. Av de ändringar som lagutskottet föreslagit följer att 62 § 1 mom. blir obehövligt (LaUB 12).

Utskottet föreslår att paragrafens 1 mom. utesluts och att rubriken justeras.

Utskottet konstaterar att enligt dess förslag till 10 § 2 mom. i lagen om fri rättegång kan biträde förordnas endast av särskilt vägande skäl. Utskottet anser att det i skuldsanerings- ärenden åtminstone till en början innan rätts- praxis stabiliseras föreligger särskilt vägande skäl för att förordna biträde, men inte när en utredare förordnats för skuldsaneringen.

71 §. *Utredarens ersättningsskyldighet.* Förhållandet mellan stadgandena i paragrafen och skadeståndslagen har visat sig oklart. Paragrafen måste därför kompletteras.

Utskottet föreslår att paragrafens 1 mom. kompletteras så att utredaren även ansvarar för skada som han vållat borgensmannen eller den som ställt säkerhet.

När ett allmänt rättsbiträde förordnas till utredare skall det arvode som tillkommer utredaren betalas till kommunen. Med beaktande av detta och ett allmänt rättsbiträdes uppgifter i övrigt är det enligt utskottets uppfattning skäligt att rättsbiträdets och hans arbetsgivares, dvs. kommunens, ersättningsskyldighet bestäms enligt stadgandena om arbetstagarens och arbetsgi- varens skadeståndsansvar i 3 och 4 kap. skade- ståndslagen. Utskottet föreslår att ett nytt 2 mom. om detta fogas till paragrafen.

75 §. *Innehållet i ett betalningsprogram som gäller borgens- eller säkerhetsansvar.* Utskottet

föreslår att laghänvisningen i paragrafens 2 mom. korrigeras och ersätts med den riktiga benämningen på den lag som hänvisningen gäl- ler, dvs. lagen om företagssanering.

För att trygga borgenärens intresse kan det vara motiverat att borgenären får en säkerhets- rätt i gäldenärens bostad. Borgenären är då skyddad för den händelse att gäldenären säljer sin bostad medan betalningsprogrammet varar och använder medlen för andra ändamål.

Utskottet föreslår därför att till 4 mom. fogas ett stadgande om att domstolen kan ge ett sådant förordnande antingen så att det skall uppfyllas redan innan betalningsprogrammet fastställs el- ler så att betalningsprogrammet är i kraft på det villkor att säkerhetsrätt beviljats.

77 §. *Förfarandet vid domstol.* Även i denna paragraf går laghänvisningen under fel namn. Utskottet föreslår att det ändras.

84 § (ny). *Borgenärens rätt att få vissa uppgif- ter.* Borgenären får inte utan vidare uppgifter om en förbättring av gäldenärens betalningsförmåga under pågående betalningsprogram, trots att gäldenären enligt 7 § är skyldig att lämna uppgif- ter om detta. Utskottet föreslår att i lagen tas in en ny paragraf som ger borgenären rätt att få behövliga uppgifter av skattemyndigheten och Arbetskraftsmyndigheten för att kunna söka ändring i betalningsprogrammet när gäldenärens betalningsförmåga förbättras.

85 § (ny). *Försummelse och ändring av skuldsanering som grundar sig på avtal.* Ett av lagens huvudsyften är att på olika sätt främja en förlikning mellan en privatperson och hans bor- genärer. Enligt lagens 11 § skall gäldenären inn- an han ansöker om skuldsanering hos domstolen utreda möjligheterna till förlikning med borge- nären. Enligt lagens 10 § 8 punkt kan skuldsanering inte utan särskilda motskäl bevil- jas om gäldenären underlåtit att utreda möjlighe- terna till en förlikning.

Fördelen med en förlikning är att den är smidig och att den ger möjlighet att anpassa åtgärderna för att rätta till gäldenärens ekono- miska situation efter de rådande omständighe- terna. En förlikning möjliggör också avvikelser från lagens stadganden, som kan gälla t.ex. minimibeloppet för de prestationer som krävs av gäldenären.

Även om förlikning vid skuldsanering bör gynnas kan det hända att en skuldsatt privatper- son på grund av sin svåra belägenhet inte tar tillräcklig hänsyn till sin egen rättsliga ställning i förlikningsavtalet. Därför föreslår utskottet att

till lagen fogas en ny 85 § som gäller förlikning mellan gäldenären och hans borgenärer.

Enligt paragrafens 1 mom. ges gäldenären också vid skuldsanering som grundar sig på förlikning samma skydd som det stadgas om i lagens 42 § med tanke på försummelse från gäldenärens sida. Om det vid förlikning mellan en gäldenär och en borgenär med tanke på gäldenärens försummelse har avtalats om påföljder som ur gäldenärens synvinkel är strängare än i sagda lagrum är avtalet till denna del utan verkan. En skuldsatt privatperson ges på detta sätt samma minimiskydd också vid en förhandlingslösning som det som avses i 42 §.

Paragrafens 2 mom. gäller ändring av skuldsanering som grundar sig på avtal. En gäldenär och en borgenär kan i ett avtal enligt prövning bestämma om de grunder och det förfarande enligt vilka en avtalad skuldsanering kan ändras t.ex. på grund av att gäldenärens betalningsförmåga förändrats eller på grund av att förhållandena förändrats på annat sätt. Om något avtal inte ingåtts mellan gäldenären och hans borgenärer kan avtalet enligt den första meningen i 2 mom. ändras på motsvarande grunder som ett av domstolen fastställt betalningsprogram enligt 44 § 1 mom.

Om gäldenären och hans borgenärer är oeniga om det finns grunder för en ändring av skuldsaneringen eller om hur betalningsprogrammet eller någon annan skuldsanering skall ändras skall tvisten alltid i första hand lösas genom förhandlingar mellan parterna i förlikningen. Om förlikning dock inte kan nås om ändring av skuldsaneringen inom två månader från det att förhandlingarna inleddes kan en part i förlikningen genom talan yrka på beslut av domstolen om ändring av betalningsprogrammet.

För att främja förlikningar bör enligt utskottets mening ett formulär utarbetas för skuldsatta privatpersoner i syfte att säkerställa att frågor som är viktiga för parterna blir tillräckligt klart och opartiskt reglerade vid förlikningar.

Speciellt viktigt är det att borgenärerna och gäldenären medvetet överväger och kommer överens om vilka av det i lagen stadgade betalningsprogrammets rättsverkningar som gäller ett betalningsprogram som kommer till som en kompromissuppgörelse. Utan ett uttryckligt avtal förpliktar en kompromissuppgörelse till exempel inte gäldenären att lämna uppgifter om förändringar i betalningsförmågan såsom det stadgas i 7 §.

86 § (ny). *Länsstyrelsens uppgifter.* I lagen stadgas inte vem som skall ordna skuldrådgivningen i vårt land. Ett lagförslag om anordnande av skuldrådgivning i kommunerna som bereddes i samband med regeringens proposition avläts inte till riksdagen på grund av kommunernas motstånd. Skuldrådgivningen avses nu bli ordnad genom avtal genom att skuldsaneringskommittéer grundas. Det ankommer på länsstyrelserna att tillsammans med kommunerna planera kommittéernas behörighetsområden och att ta behövliga initiativ.

Utskottet föreslår att till lagen fogas en ny 86 § till stöd för länsstyrelsernas verksamhet.

Enligt den nya paragrafen skall länsstyrelsen genom initiativ och andra åtgärder se till att det inom länet lokalt ordnas rådgivning och handledning för att privatpersoner skall kunna utreda sin skuldsituation, åstadkomma förlikning med sina borgenärer och vid behov förelägga skuldsaneringsärendet domstolen för behandling. Uppgiften lämpar sig för länsstyrelsen i dess egenskap av allmän förvaltningsmyndighet som känner till förhållandena och kommunerna i länet och deras verksamhetsbetingelser samt andra samfund och instanser som är viktiga med tanke på skötseln av skuldärenden.

För att uppfylla stadgandets syfte skall länsstyrelsen ta initiativ och vidta andra åtgärder. Den skall t.ex. ge information och utbildning, stå till tjänst med expertis för att ordna service för skuldsatta personer och främja samarbetet mellan kommunerna och andra lokala samfund på olika sätt. Dessutom skall länsstyrelsen ge akt på hur skuldrådgivningen utvecklas i länet. Enligt stadgandet har länsstyrelsen inte till sitt förfogande några juridiskt förpliktande metoder. Detta harmonierar med lagens allmänna syfte att utveckla den lokala skuldrådgivningen på frivillig basis och att så långt som möjligt utnyttja den sakkunskap och de resurser samt det samarbete som redan finns mellan olika myndigheter och samfund i branschen.

På grund av att utskottet föreslår nya paragrafer i lagen ändras numreringen av paragraferna nedan.

På basis av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

att lagförslaget skall godkännas sålydande:

Lag

om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Om reglering av borgensansvar och säkerhetsansvar utan skuldsanering stadgas i 10 kap.

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

2 §

(Såsom i regeringens proposition)

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

(1—8 punkten såsom i regeringens proposition)

9) *underhållsbidragsskuld med förmånsrätt* en underhållsbidragsskuld som gäldenären skall erlägga åt ett barn och som förfallit till betalning under det sista året innan skuldsaneringen inleds, med undantag för en skuld som baserar sig på återkrav av ett åt barnet erlagt underhållsstöd, samt skuld som förfallit till betalning under ovan nämnda tid och som gäldenären är skyldig att erlägga åt ett barn med stöd av 5 kap. 4 § skadeståndslagen (412/74).

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

2 kap.

Allmänna stadganden om skuldsanering

4 §

(Såsom i regeringens proposition)

5 §

Betalning av skulder med inkomster och förmögenhet

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Den förmögenhet som ingår i gäldenärens bastrygghet kan realiseras endast i de fall som avses i 15, 29 och 33 §§. Den förmögenhet som ingår i bastryggheten omfattar gäldenärens ägbostad, hans och hans familjs skäliga bostadslösöre och personliga ägodelar enligt skäligt behov samt arbetsredskap och med dem jämförbara föremål som gäldenären behöver för att trygga sin utkomst. Om gäldenären har annan förmögenhet skall den alltid användas för betalning av skulderna.

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

6 §

(Såsom i regeringens proposition)

7 §

Gäldenärens skyldighet att medverka

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

Gäldenären är skyldig att medan betalningsprogrammet är i kraft underrätta borgenärerna eller deras representanter om hans betalningsförmåga eller andra med tanke på skuldsaneringen betydelsefulla förhållanden har förbättrats väsentligt. Meddelandet skall göras inom en månad från förändringen. (nytt 3 mom.)

8 §

(Såsom i regeringens proposition)

3 kap.

Inledande av skuldsanering

9 §

Förutsättningarna

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

(2 mom. utsl.)

10 §

*Allmänna hinder för en skuldsanering**Utan särskilda mot skäl kan skuldsanering inte beviljas om*

(1—10 punkten såsom i regeringens proposition)

11 §

(Utsl.)

11 § (ny)

*Skyldighet att utreda
möjligheterna till förlikning**Innan gäldenären ansöker om skuldsanering skall han utreda möjligheterna att ingå förlikning med borgenärerna i syfte att rätta till sin ekonomiska situation.*

4 kap.

Rättsverkningarna av ansökan om och inledande av en skuldsanering

12 §

(Såsom i regeringens proposition)

13 §

Indrivningsförbud och säkringsåtgärder

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

En åtgärd i strid med förbudet är utan verkan. Om den egendom som utgör säkerhet har överlåtits i strid med förbudet kan mottagaren dock förvärva godtrosskydd i enlighet med vad som särskilt stadgas. Förbudet hindrar inte borgenären från att anhängiggöra en rättegång eller något annat förfarande som syftar till att bibehålla hans rättigheter eller att ge honom en verkställighetsgrund. Förbudet hindrar inte heller borgenären att ansöka om ett myndighetsbeslut om säkringsåtgärder som

avser gäldenärens egendom och om verkställighet av beslutet.

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

14 §

Borgenärens rätt att driva in en fordran ur säkerhet som ställts av tredje man

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

Vad som stadgas i 1 och 2 mom. tillämpas inte om säkerheten eller borgen ställts vid affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet. (nytt 3 mom.)

15 och 16 §§

(Såsom i regeringens proposition)

17 §

Utmättningsförbud

Sedan skuldsaneringen inletts får gäldenärens egendom inte utmätas för en skuld som omfattas av skuldsaneringen med undantag av en underhållsbidragsskuld med förmånsrätt. En utmätning i strid med förbudet är utan verkan. Behandlingen av ansökan om utmätning avbryts. Om utmätning redan har skett, skall verkställigheten avbrytas, och utmätningssmannen skall förvara den egendom han tagit i sin besittning. Om försäljning av egendom som utmätts har kungjorts innan skuldsaneringen inleds, kan egendomen säljas i den ordning som utsökningslagen stadgar, om inte annat följer av 3 mom. Utmätningssmannen skall förvara de penningmedel som influtit eller inflyter av utmätningen tills betalningsprogrammet fastställs eller annat bestäms.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

Om försäljning av egendom som utmätts av gäldenären har kungjorts innan skuldsaneringen inleds kan domstolen bestämma att verkställigheten skall avbrytas och att försäljningen skall återgå, om egendomen ingår i gäldenärens bastrygghet och det är uppenbart att denna egendom inte skall användas för betalning av skulderna i skuldsaneringen. (Utsl.)

(4 mom. såsom i regeringens proposition)

18 §

Annan verkställighet och handräckning

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Sedan skuldsanering inlett får handräckning ges för återtagande av gods eller uppgörelse enligt lagen om avbetalningsköp (91/66) om godset inte ingår i gäldenärens bastrygghet eller om borgenären beviljats rätt enligt denna lag att utöva de rättigheter som avses i 13 § 1 mom. 1 punkten. (*Utesl.*) Handräckning får inte ges för återtagande eller uppgörelse beträffande egendom som ingår i gäldenärens bastrygghet och återtagande eller uppgörelse som är anhängig skall avbrytas tills betalningsprogrammet fastställs eller annat bestäms.

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

19 §

Uppsägning av vissa avtal

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

I fråga om leasingavtal gäller 27 § lagen om företagssanering (/) (nytt 2 mom.)

20 och 21 §§

(Såsom i regeringens proposition)

22 §

Upphörande av rättsverkningarna

Rättsverkningarna av att skuldsaneringen inleds förblir i kraft tills ett betalningsprogram fastställs. Om en ansökan om skuldsanering förkastas upphör rättsverkningarna av att skuldsaneringen inleds då domstolens utslag har givits, om inte domstolen av särskilda skäl bestämmer att rättsverkningarna förblir i kraft tills utslaget har vunnit laga kraft eller annat bestäms i saken.

Då rättsverkningarna av skuldsanering upphört *på grund av att ansökan har avslagits* kan verkställighet eller handräckning som förhindrats eller avbrutits med stöd av 17 eller 18 §, fortsättas på basis av den tidigare ansökan om verkställighet eller handräckning.

5 kap.

Skuldsaneringens innehåll

23 och 24 §§

(Såsom i regeringens proposition)

25 §

Skuldsaneringsmetoder

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

På skuld skall tillämpas den metod som är lindrigast med tanke på borgenären och som räcker till för att rätta till gäldenärens ekonomiska situation. Skuldbeloppet kan nedsättas eller skyldigheten att betala skulden avlyftas i sin helhet endast, om skuldsanering annars inte är möjlig.

26—29 §§

(Såsom i regeringens proposition)

30 §

Allmänt stadgande om betalningsprogrammet för vanliga skulder

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

I fråga om de vanliga skulderna skall innehållet i skuldsaneringen och betalningsprogrammet bestämmas så att betalningsprogrammet är i kraft fem år. Betalningsprogrammet kan likväl vara i kraft en kortare tid än fem år om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens förhållanden samt hur och i vilken utsträckning gäldenären har betalat sina skulder innan han ansökt om skuldsanering eller hur han betalar dem med de medel som inflyter vid realiseringen av egendomen. Betalningsprogrammet kan bestämmas så att det är i kraft först från den tidpunkt från vilken gäldenären har betalningsmån för att betala vanliga skulder.

(3 och 4 mom. såsom i regeringens proposition)

31—35 §§

(Såsom i regeringens proposition)

36 §

Uppgifter som skall ingå i betalningsprogrammet

Av betalningsprogrammet skall framgå tillräckligt specificerade uppgifter om

(1—11 punkten såsom i regeringens proposition)

12) *bestämmelse om gäldenärens skyldighet att enligt 7 § lämna uppgifter om förbättring i betalningsförmågan medan betalningsprogrammet är i kraft. (ny punkt)*

(13 punkten såsom 12 punkten i regeringens proposition)

37 §

Verkställande av realiseringen

Utredaren skall handha den i betalningsprogrammet angivna realiseringen av förmögenheten och redovisningen av tillgångarna om inte domstolen bestämmer annat. Om en utredare inte har förordnats eller det i övrigt är ändamålsenligt kan domstolen förordna en utmätningssman, gäldenären eller säkerhetsborgenären att handha realiseringen och redovisningen av tillgångarna. *På yrkande av en säkerhetsborgenär kan domstolen av särskilda skäl bestämma att realiseringen skall verkställas i den ordning som utsökningslagen stadgar då den säkerhetsborgenären som framställt yrkandet är sökande.*

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

38 och 39 §§

(Såsom i regeringens proposition)

6 kap.

Stadganden om betalningsprogram som fastställts

40 §

Betalningsprogrammets rättsverkningar

När betalningsprogrammet har fastställts bestäms villkoren för de skulder som omfattas av skuldsaneringen och andra i betalningsprogrammet reglerade rättsförhållanden enligt programmet. En borgenär kan dock inte yrka på verkställighet för att en i betalningsprogrammet bestämd prestationsskyldighet skall fullgöras. *En utmätning som hänför sig till gäldenärens egendom och som baserar sig på en av skuldsaneringen omfattad skuld förfaller då betalningsprogrammet har fastställts med laga kraft. Detsamma gäller annan verkställighet som baserar sig på sådan skuld. Så länge betalningsprogrammet varar får förvandlingsstraff för böter inte verkställas.*

(2 och 3 mom. såsom i regeringens proposition)

41 §

(Såsom i regeringens proposition)

42 §

Påföljderna av att betalningsprogrammet försummas

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

Om beslut har fattats om att skuldsaneringen skall förfalla, har borgenären rätt att av gäldenären yrka betalning för sin fordran enligt de villkor som skulle ha gällt utan skuldsanering. *Gäldenären skall dock inte medan betalningsprogrammet är i kraft betala dröjsmålsränta på skulden, om inte domstolen bestämmer något annat på grund av att betalningsprogrammet förfallit.* Om den i 1 mom. avsedda påföljden inte med stöd av 2 mom. 4 punkten fastställs kan domstolen dock utan hinder av 40 § 1 mom. bestämma att borgenären får yrka på verkställighet för att driva in den betalning som enligt programmet ännu inte erhållits.

(4 mom. såsom i regeringens proposition)

43 §

(Såsom i regeringens proposition)

44 §

Ändring av betalningsprogrammet

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

En ändring av betalningsprogrammet till borgenärernas fördel gäller alla borgenärer. En ändring till borgenärernas nackdel gäller de borgenärer som med stöd av betalningsprogrammet ännu är berättigade till betalning. *Om betalningsprogrammet ändras till borgenärernas fördel kan programmets tillämpningstid förlängas med en tid som motsvarar den under vilken gäldenärens betalningsförmåga har förbättrats.*

(4 mom. såsom i regeringens proposition)

7 kap.

Särskilda stadganden för gäldenär som idkar näring

45 §

Tilläggsförutsättningar för en skuldsanering i vissa fall

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

En gäldenär som idkar näringsverksamhet som personligen ansvarig bolagsman i ett öppet bolag eller ett kommanditbolag kan beviljas skuldsanering enligt denna lag endast om

1) bolaget är solvent och inte hotas av insolvens, eller

2) om ett sådant förfarande som avses i lagen om företagssanering är anhängigt för bolagets vidkommande.

46 §

Särskilt stadgande om skulderna och förmögenheten

I det fall som avses ovan i 45 §

(1 och 2 punkten såsom i regeringens proposition)

(2 och 3 mom. såsom i regeringens proposition)

47 och 48 §§

(Såsom i regeringens proposition)

8 kap.

Förfarandet vid domstol

49 §

Behandlingsordningen och behörig domstol

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

Om skuldsanering beslutar den domstol som är gäldenärens allmänna forum eller då gäldenärerna ansöker om skuldsanering gemensamt, den domstol som är allmänt forum för något av dem. *I de fall som avses i 45 § 2 mom. 2 punkten beslutar den domstol där saneringsförfarandet är anhängigt om skuldsaneringen.*

Om att betalningsprogrammet skall förfalla, om säkerhetsborgenärens yrkande enligt 42 § 1 mom. och om ändring av betalningsprogrammet beslutar i 3 mom. nämnd domstol eller den domstol som har avgjort frågan om skuldsanering.

50 och 51 §§

(Såsom i regeringens proposition)

52 §

Att höra borgenärerna om ansökan

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Vad som stadgas i 1 mom. om borgenär gäller också den som ställt borgen för gäldenärens skuld, den som ställt säkerhet samt medgäldenär. (nytt 2 mom.)

53 §

(Såsom i regeringens proposition)

54 §

Beslut om inledande av skuldsanering

Beslut om att skuldsanering skall inledas skall fattas om förutsättningarna för en skuldsanering uppfylls enligt 9 eller 11 § på basis av den utredning som företetts och sådana hinder som nämns i 10 (utesl.) § inte föreligger. I ett beslut om att skuldsanering skall inledas får ändring inte sökas.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

Domstolen skall dessutom

1) upplysa gäldenären om den i 6 § stadgade skyldigheten att lämna uppgifter, om den i 7 § stadgade skyldigheten att medverka och om det i 12 § stadgade betalningsförbudet och förbudet att ställa säkerhet samt om påföljderna av försummelse och överträdelse,

(2 punkten såsom i regeringens proposition)

3) på beslutet anteckna klockslaget då det har meddelats och avkunnats.

Domstolen skall, om inte annat följer av 66 §, ofördröjligen per post tillställa borgenärerna samt borgensmännen, dem som ställt säkerhet och medgäldenärerna en avskrift av sitt beslut, av ansökan och av gäldenärens förslag till betalningsprogram under den adress som gäldenären har uppgivit. Utsökningsmyndigheten kan underrättas även per telefon.

55—61 §§

(Såsom i regeringens proposition)

62 §

Rättegångskostnader och ersättning till kommunen

(1 mom. utesl.)

(1 och 2 mom. såsom 2 och 3 mom. i regeringens proposition)

63 §

(Såsom i regeringens proposition)

9 kap.

Stadganden om utredaren

64—70 §§

(Såsom i regeringens proposition)

71 §

Utredarens ersättningskyldighet

Utredaren är skyldig att ersätta skada som

han i sitt uppdrag genom fel eller försummelse har vållat gäldenären eller borgenären eller borgensmannen eller den som ställt säkerhet.

Om utredaren är ett allmänt rättsbiträde svarar kommunen och rättshjälparen för skadan så som stadgas i 3 och 4 kap. skadeståndslagen (412/74). (nytt 2 mom.)

10 kap.

Reglering av borgensansvar och säkerhetsansvar utan skuldsanering

72—74 §§

(Såsom i regeringens proposition)

75 §

Innehållet i ett betalningsprogram som gäller borgens- eller säkerhetsansvar

(1—3 mom. såsom i regeringens proposition)

För i denna paragraf avsett betalningsprogram är i tillämpliga delar gällande vad som i 36, 38, 40, 41, 42, 43 och 44 §§ stadgas. Domstolen kan bestämma att det är en förutsättning för att reglering av borgensansvaret skall beviljas att borgensmannen beviljar borgensborgenären en säkerhetsrätt i den egendom som ingår i bastryggheten. I betalningsprogrammet fastställd betalningsskyldighet för en borgensskuld kan verkställas på samma sätt som en dom som förpliktar till betalning. Om den som ställt säkerhet försummar sin betalningsskyldighet enligt betalningsprogrammet kan säkerhetsborgenären utöva sina rättigheter enligt 13 § 1 mom. 1 punkten.

76 och 77 §§

(Såsom i regeringens proposition)

11 kap.

Särskilda stadganden

78—83 §§

(Såsom i regeringens proposition)

84 § (ny)

Borgenärens rätt att få vissa uppgifter

Utan hinder av stadgandena om tystnadsplikt har borgenären med stöd av ett betalningsprogram

rätt att av skattemyndighet få sådana uppgifter om gäldenärens skattedeklaration som behövs och har betydelse för skuldsaneringen samt av arbetskraftsmyndighet uppgifter om gäldenären anmält sig hos arbetskraftsbyrån, om han erbjudits arbete och om han vägrat att ta emot arbete.

85 § (ny)

Försummelse och ändring av skuldsanering som grundar sig på avtal

Ett villkor i ett skuldsaneringsavtal mellan en gäldenär enligt denna lag och hans borgenär, enligt vilket påföljderna av gäldenärens försummelse är strängare för gäldenären än enligt 42 § i denna lag, är utan verkan. Detsamma gäller avtal om reglering av borgensansvar.

Om en gäldenär som avses i denna lag och en borgenär har avtalat om skuldsanering och om inte något annat har bestämts i avtalet, kan avtalet på yrkande av gäldenären eller borgenären ändras på samma grunder som ett betalningsprogram kan ändras enligt 44 § 1 mom. Om parterna inte uppnår ett avtal om ändringen inom två månader från det att den andra parten underrättades om ändringsyrkandet, får den part som yrkat på ändring av avtalet genom talan yrka beslut av domstolen om ändring av avtalet.

86 § (ny)

Länsstyrelsens uppgifter

Länsstyrelsen skall genom initiativ och andra åtgärder se till att privatpersoner inom länet har möjlighet att få rådgivning och handledning för utredande av skuldsituationen, åstadkommande av förlikning och för skötseln av i denna lag avsedda skuldsaneringsärenden.

87 och 88 §§

(Såsom 84 och 85 §§ i regeringens proposition)

12 kap.

Ikraftträdelsestadganden

89 §

(Såsom 86 § i regeringens proposition)

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lax, vice ordföranden Halonen (delvis), medlemmarna Björkenheim (delvis), Haavisto, Komi (delvis), V. Laukkanen, Lehtinen, Luhta-

nen, Mäkelä, Mölsä, Niinistö, Polvi, Savela (delvis), Suhola, Tykkyläinen, Viljanen (delvis) och Vuoristo.

Reservationer

I

Skuldsaneringen för privatpersoner borde ha inletts efter frivillig verksamhet genom ett lagstadgat system. På basis av erfarenheterna av detta system har det varit tämligen tryggt att övergå till en skuldsanering som fastställs av domstol.

Regeringen har sannolikt på grund av den ekonomiska lågkonjunkturen direkt utgått från ett domstolsbaserat system. Detta innebär vissa risker och systemet borde därför kompletteras med en kommunal skuldrådgivning, som redan beretts vid justitieministeriet men som de kommunala intresseorganisationerna motsatt sig.

Enligt förslaget till lag om skuldrådgivning skall rådgivningen ordnas av kommunerna. Skuldrådgivningens viktigaste mål är att tillsam-

mans med en gäldenär med betalningssvårigheter utreda olika möjligheter att ingå förlikning med borgenärerna. Genom skuldrådgivningen skall gäldenären även ges hjälp i frågor som rör skuldsanering.

Trots att den kommunala skuldrådgivningen till en början i viss mån kräver medel förhindrar den att arbetet anhopas vid domstolarna. Då staten anvisat tiotals miljarder för att stödja bankerna verkar det otroligt att det inte skulle finnas medel för att upprätta detta system.

På grundval av det ovan anförda föreslår vi

att ett nytt andra lagförslag skall godkännas som följer:

2.

Lag

om ordnande av skuldrådgivning i kommunen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Skyldighet att ordna skuldrådgivning

Kommunen skall för dem som bor i kommunen ordna avgiftsfri skuldrådgivning i angelägenheter som gäller deras privata ekonomi så som stadgas i denna lag.

2 §

Skuldrådgivningen

Vid skuldrådgivning skall gäldenären

1) ges upplysningar och råd för skötseln av ekonomin och skulderna,

2) bistås vid planering av sin ekonomi,

3) genomgå en utredning av möjligheterna att lösa problemen med hans ekonomi och bistås vid utredningen av möjligheterna att ingå förlikning med borgenärerna samt

4) bistås vid utarbetandet av den ansökan om skuldsanering, det förslag till betalningsprogram och de utredningar för skuldsaneringen som avses i lagen om skuldsanering för privatpersoner (/).

3 §

Ordnande av skuldrådgivning

Kommunen kan ordna skuldrådgivningen genom att i kommunen för ändamålet inrätta en eller flera tjänster eller befattningar i arbetsavtalsförhållande, avtala om samarbete med en eller flera andra kommuner, köpa rådgivningstjänster av någon annan kommun eller skaffa rådgivningstjänsterna hos en privat företagare som producerar tjänster. Tjänsten eller befattningen kan även vara en deltidssyssla eller förenad med någon annan tjänst eller befattning i kommunen. Tjänsten eller befattningen får dock inte förenas med tjänsten som allmänt rättsbiträde.

4 §

Styrning och tillsyn

Konsumentverket skall sörja för styrningen av skuldrådgivningen tillsammans med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovård så som stadgas i lagen om konsumentverket (110/90). Kommunen är skyldig att lämna konsumentverket upplysningar om hur skuldrådgivningen ordnats.

Skuldrådgivningen styrs i kommunen av kommunstyrelsen eller någon annan myndighet som kommunfullmäktige bestämmer.

5 §

Statsandel

Kommunen beviljas statsandel för ordnande av

Helsingfors den 16 december 1992

Tarja Halonen
Raimo Vuoristo

Marja-Liisa Tykkyläinen
Leena Luhtanen
Tina Mäkelä

skuldrådgivning så som stadgas i lagen om statsandelar till kommunerna (688/92).

6 §

Tystnadsplikt

Den som handhar skuldrådgivning får inte utan gäldenärens samtycke yppa vad han i sitt uppdrag fått veta om gäldenärens ekonomiska situation eller personliga förhållanden.

7 §

Straffstadgande

Den som bryter mot tystnadsplikten enligt 6 § skall dömas, om inte ett strängare straff är stadgat i någon annan lag, för brott mot tystnadsplikt enligt lagen om ordnande av skuldrådgivning i kommun till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 §

Ersättningsskyldighet vid brott mot tystnadsplikten

Den som avsiktligt eller av vårdslöshet bryter mot tystnadsplikten enligt 6 § är skyldig att ersätta gäldenären för den skada som därigenom uppkommit.

Denna lag träder i kraft den

199 .

II

Betalningsprogrammets giltighetstid är en av de viktigaste frågorna inom skuldregleringen för privatpersoner. Enligt regeringens proposition är maximitiden 5 år om gäldenären inte behåller sin ägarbostad och i annat fall 10 år. Det enda stadgandet om undantag ingick i 30 § 4 mom. Där stadgas att om gäldenärens betalningsskyldighet genom betalningsprogrammet har avlyfts i sin helhet kan ett yrkande på att betalningsprogram-

met skall förfalla eller ändras framföras inom fem år från det att programmet fastställdes.

Vid utskottsbehandlingen ändrades 30 § i förslaget så att betalningsprogrammet kan bestämmas vara i kraft först från den tidpunkt då gäldenären har betalningsmån för att betala vanliga skulder.

Också efter dessa ändringar kvarstår den olägenheten i propositionen att en gäldenär som

har minsta lilla betalningsmån befrias från skulderna inom fem år. Av detta följer att alla gäldenärer med stor sannolikhet kommer att vara villiga att betala åtminstone några hundra mark per månad så att de befrias från alla skulder inom fem år, emedan en fullständig betalningsoförmåga enligt lagförslaget kan framskjuta befrielsen från skulder på en obestämmd tid.

Mitt eget förslag utgår från att betalningsprogrammet i regel skall vara i kraft sju år och 14 år då gäldenären behåller sin bostad. Förslaget baserar sig på att befrielse från en skuld på hundratalstusen mark eller rent av miljonbelopp också för är borgenärerna en så stor sak att det är skäligt att fastställa en återbetalningstid som är längre än fem år. Detta har också föreslagits av vissa sakkunniga.

En längre betalningstid kan också vara bindande i den meningen att betalningstiden inte skall kunna förlängas i andra fall än de som nämns i 44 §.

Bestämmelsen i lagförslagets 61 § att ansökan om ändring av betalningsprogrammet skall göras utan obefogat dröjsmål är misslyckad. Är det fråga om obefogat dröjsmål då en ansökan inlämnats inom en vecka, två veckor eller en månad? Det är helt ohållbart att här ta till vaga tidsbestämningar för vilka det inte ens finns tolkningshjälp i annan lagstiftning. Det är mycket enklare att bestämma att ansökan skall göras inom två månader, vilket ger gäldenären och borgenärerna möjligheter att ingå förlikning.

I lagförslagets 65 § stadgas att en utmätningsman eller en biträdande utmätningsman kan förordnas till utredare, om allmänna förutsättningar för att en utredare skall förordnas föreligger. Detta förslag är enligt min uppfattning misslyckat, emedan en utmätningsman och en biträdande utmätningsman är verkställande myndigheter som har till uppgift att verkställa beslut på yrkande av borgenären. Om en utmätningsman eller en biträdande utmätningsman är utredare får de av gäldenärerna sådana upplysningar som senare kan ge upphov till konfliktssituationer. Å andra sidan äventyras borgenärens förlitan på att utmätningsmannen effektivt sköter senare framlagda yrkanden på verkställighet, eftersom utmätningsmannens ställning i förhållande till gäldenären i hög grad baserar sig på förtroende.

En utmätningsmans och en biträdande utmätningsmans yrkesskicklighet borde anlitas endast vid skuldrådgivning och underhandlingar om en

frivillig förlikning. Detta skulle vara en lyckad lösning också med avseende på hur dessa tjänstemän skall sköta sina tjänsteallganden, emedan de arvoden som utbetalas av statsmedel till en utredare otvivelaktigt lockar en utmätningsman och en biträdande utmätningsman att åta sig utredarens uppgifter utöver sina tjänsteallganden.

Lagförslagets 85 § gäller skuldsanering genom förlikning. Frågan om betalningsprogram som uppgjorts på basis av underhandlingar är ytterst viktig, emedan lagens avsikt uttryckligen varit att betalningsprogrammen i regel skall fastställas utanför domstolarna.

Till denna del är 85 §, som tillkommit först under utskottsbehandlingen, misslyckad på grund av att lagens rättsverkningar i fråga om betalningsprogram som uppgjorts på basis av förlikning nästan helt ointetgör. Trots att gäldenären t.ex. enligt 7 § är skyldig att underrätta borgenären om en väsentlig förbättring av sin betalningsförmåga, har han inte denna skyldighet om förlikning ingåtts, om inte detta uttryckligen bestämts i överenskommelsen. På motsvarande sätt blir bl.a. till förmån för borgenären stadgade 22 § 3 mom. om förvandlingsstraff för böter och det som stadgas i 6 kap. om betalningsprogrammets rättsverkningar utan verkan och inte heller gäller borgenärens i 84 § stadgade rätt att få upplysningar sådana betalningsprogram som uppgjorts på basis av förlikning. Det förefaller inte heller möjligt att registrera skuldsaneringen enligt 87 § om betalningsprogrammet inte fastställts i domstol. Dessa omständigheter är dock mycket viktiga för att ett långtidsavtal om betalningsprogram skall fungera på ett rättvist sätt.

På grundval av det ovan anförda föreslår jag

att 30, 32, 33, 61, 65, 85 och 87 §§ i lagförslaget skall godkännas sålydande:

30 §

Allmänt stadgande om betalningsprogrammet för vanliga skulder

(1 mom. såsom i utskottets betänkande)

I fråga om de vanliga skulderna skall innehållet i skuldsaneringen och betalningsprogrammet bestämmas så att betalningsprogrammet är i kraft *sju* år. Betalningsprogrammet kan likväl vara i kraft en kortare tid än *sju* år om det är skäligt med hänsyn till gäldenärens förhållanden samt hur och i vilken utsträckning gäldenären

har betalat sina skulder innan han ansökt om skuldsanering eller hur han betalar dem med de medel som inflyter vid realiseringen av egendomen. (*Utesl.*)

Om gäldenären äger en bostad skall han betala sina vanliga skulder till minst det belopp som avses i 32 §. Om gäldenären behåller sin ägobostad kan betalningsprogrammet vara i kraft en längre tid än *sju* år. Betalningsprogrammet får inte i fråga om de vanliga skulderna vara i kraft över *14* år.

(4 mom. *utesl.*)

32 §

Minimiavkastningen för de vanliga skulderna då gäldenären äger sin bostad

(1 mom. såsom i utskottets betänkande)

Minimiavkastningen för de vanliga skulderna omfattar

(1 punkten såsom i utskottets betänkande)

2) den avkastning som ett betalningsprogram som är i kraft högst *sju* år ger de vanliga borgenärerna om gäldenärens boendekostnader uppskattas så att boendet för honom och hans familj ordnas med nyttjande av det förmånligaste tillbudsstående alternativet.

33 §

Realisering av gäldenärens ägobostad för betalning av vanliga skulder

Om det är uppenbart, att en gäldenär som äger sin bostad, inte med hjälp av ett betalningsprogram som är i kraft högst *14* år förmår betala sina vanliga skulder till ett belopp som motsvarar den minimiavkastning som avses i 32 § med bibehållande av sin ägobostad, skall bostaden realiseras. Gäldenärens ägobostad skall likväl inte realiseras om avkastningen eller utdelningen för de vanliga skulderna därigenom ökar endast obetydligt eller om en annan bostad som kan anses uppfylla rimliga krav inte står att få.

61 §

Ansökan om att skuldsaneringen skall förfalla och om ändring av betalningsprogrammet

Ansökan om att skuldsanering skall förfalla, om säkerhetsborgenärens yrkande enligt 42 § 1

mom. eller om att betalningsprogrammet skall ändras skall göras skriftligen hos domstolen. Ansökan skall göras *inom två månader från det* att gäldenären eller borgenären fick kännedom om grunden för ansökan. Ansökan kan inte göras efter att betalningsprogrammet har slutförts.

(2 och 3 mom. såsom i utskottets betänkande)

65 §

Utredarens behörighet

(1 mom. såsom i utskottets betänkande)

(2 mom. *utesl.*)

85 §

Rättsverkningarna av skuldsanering som grundar sig på avtal

Har mellan en gäldenär enligt denna lag och borgenär ingåtts förlikning enligt 11 § och om annat inte bestäms i avtalet gäller i fråga om betalningsprogrammet i tillämpliga delar vad som stadgas i

1) 22 § 3 mom. om förvandlingsstraff för böter,

2) 6 kap. om fastställt betalningsprogram,

3) det särskilda stadgandet i 47 § om hur betalningsprogrammet förfaller,

4) 61 § om ansökan om att skuldsaneringen skall förfalla och om ändring av betalningsprogrammet,

5) 79 § om särskilda preskriptionstiderna och indrivningsfristerna förhållande till skuldsaneringen och

6) 84 § om borgenärens rätt att få uppgifter.

Ett avtalsvillkor enligt vilket påföljderna av gäldenärens försummelse vore strängare än enligt 42 § i denna lag är utan verkan.

87 §

Skuldsaneringsregister

Justitieministeriet upprätthåller ett register över ärenden som gäller skuldsanering för privatpersoner. I registret kan även införas skuldsanering som baserar sig på förlikning enligt 11 §.

(2 mom. såsom i utskottets betänkande)

Helsingfors den 16 december 1992

Vesa Laukkanen

RIKSDAGENS
GRUNDLAGSUTSKOTT

Bilaga

Helsingfors
den 18 november 1992
Utlåtande nr 23*Till Lagutskottet*

När riksdagen den 2 oktober 1992 remitterade regeringens proposition nr 182 med förslag till lagstiftning om sanering av företag och nr 183 med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner till lagutskottet för beredning bestämde den samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande om dem till lagutskottet.

Utskottet har hört lagstiftningsrådet Pauliine Koskelo och lagstiftningsrådet Mikko Könkkölä vid justitieministeriet, avdelningschefen Erkki Kontkanen vid Bankföreningen i Finland, professorn Erkki Havansi, professorn Mikael Hiden, professorn Antero Jyränski, professorn Ilkka Saraviita, juris doktorn, kansler Kauko Sipponen och professorn Thomas Wilhelmsson.

Grundlagsutskottet har behandlat propositionerna från statsförfattningsrättslig synpunkt och anför vördsamt följande.

Regeringens propositioner*Proposition nr 182*

Regeringen föreslår en lag om företagssanering. Syftet med reformen är att skapa rättsliga förutsättningar för att sanera livsdugliga företag och undvika onödiga konkurser. Ett bolags samtliga borgenärer skall enligt förslaget omfattas av saneringsförfarandet.

Enligt propositionen skall domstolen på ansökan besluta om att saneringsförfarande skall inledas. Förfarandet går ut på att ett saneringsprogram görs upp, dvs. ett program om åtgärder för att förbättra ett företags verksamhetsbetingelser. I lagen skall stadgas om de skuldregleringar som ingår i saneringsprogrammet, m.a.o. de eftergifter som kan krävas av borgenärerna i saneringsprogrammet. Programmet fastställs av domstolen sedan borgenärerna har getts tillfälle

att ta del av programförslaget eller programförslagen och att uttala sin uppfattning om dem. Domstolen skall pröva om de lagstadgade förutsättningarna för att fastställa programmet föreligger. Programmet skall kunna fastställas även om alla borgenärer inte har godkänt det.

I propositionen föreslås också ändring av åtta gällande lagar.

Propositionen anknyter till budgetpropositionen för 1993 vad gäller personalanslagen för domstolarna.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så fort som möjligt sedan de godkänts och stadfästs.

Proposition nr 183

I propositionen föreslås en lag om skuldsanering för privatpersoner. Syftet med reformen är att upprätta ett regelverk som gör det möjligt att rätta till den ekonomiska situationen för en privat gäldenär som råkat i svårigheter. Skuldproblemen skall i första hand lösas på frivillig väg. Skuldsanering kommer i fråga bara om frivillig förlikning inte har kunnat uppnås. Skuldsanering är ett insolvensförfarande som gäller alla gäldenärens borgenärer och som åsidosätter den verkställighet som för närvarande kan riktas mot gäldenären, dvs. konkurs och utsökning.

Domstolen föreslås besluta om skuldsanering. I det sammanhanget fastställer domstolen ett betalningsprogram för gäldenären. Programmet ersätter gäldenärens ursprungliga betalningsförpliktelser. Enligt betalningsprogrammet förpliktas gäldenären att använda alla sina inkomster till att betala sin skuld utom den del som behövs för nödvändiga levnadskostnader och för att fullgöra eventuell underhållsskyldighet. Gälde-

nären är skyldig att realisera all sin egendom utom det som kan räknas till hans grundläggande trygghet. Ett betalningsprogram skall i allmänhet gälla i fem år. Det kan fastställas mot borgenärernas vilja om det finns förutsättningar för en skuldsanering och om programmet motsvarar det som stadgas i lagen och gäldenärens betalningsförmåga.

Propositionen hänger samman med budgetpropositionen för 1993.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så fort som möjligt sedan den godkänts och stadfästs.

Lagstiftningsordningen

Regeringen påpekar i sin ytterst detaljerade motivering till lagstiftningsordningen att den lämnar rum för tolkning när det gäller de två huvudlagförslagen och att det därför är nödvändigt att begära utlåtande i saken av riksdagens grundlagsutskott. Båda propositionerna utgår dock från att alla lagförslagen kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

En viktig aspekt att beakta vid den statsförfattningsrättsliga bedömningen är enligt motiveringen att såväl lagen om företagssanering som lagen om skuldsanering för privatpersoner begränsar borgenärernas rätt att få prestation för sin fordran enligt de ursprungliga villkoren. Skuldsaneringen är enligt förslaget förknippad med ett indrivnings-, betalnings- och utmättingsförbud. Borgenärernas rättigheter begränsas eventuellt också av de föreslagna skuldregleringarna som kan fastställas även mot en enskild borgenärs vilja. En annan viktig synpunkt på lagstiftningsordningen i motiveringen är att båda dessa lagar även gäller skulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft. Lagarna kommer således att inverka retroaktivt.

Utskottets ställningstaganden

Grunderna för den statsförfattningsrättsliga bedömningen

Den statsförfattningsrättsliga bedömningen av denna fråga är intimt förknippad med det i 6 § regeringsformen garanterade egendomsskyddet. Utskottet har i sin praxis hittills utgått från att civil- och straffrättsliga verkställighets- och säkringsåtgärder även då det gäller egendom i regel

skall kunna sättas i kraft genom en vanlig lag (GrUU 10/1982 rd). Utskottet har anfört ställningstaganden som bygger på denna utgångspunkt t.ex. beträffande lagstiftningen om förmanrätt i sina utlåtanden nr 1/1940 rd, 1/1972 rd och 20/1992 rd.

De föreslagna reformerna avser att erbjuda en lösning på problemen med en insolvent gäldenär. Hittills har framför allt konkurslagstiftningen tagits till hjälp för att lösa problemen mellan gäldenärer och borgenärer samt borgenärernas inbördes problem. Meningen är att genom reformerna skapa andra lösningar på insolvensproblemet än konkurs och samtidigt rättsliga förutsättningar för att sanera livsdugliga företag och rätta till den ekonomiska situationen för privatpersoner med skuldproblem.

De föreslagna nya regleringarna vid insolvens eller hotande insolvens för gäldenären kan enligt utskottets uppfattning i sak och till sin betydelse jämföras med den verkställighetslagstiftning som nu är förknippad med gäldenärens insolvens, framför allt konkurs- och utskönningslagstiftningen. Den ovan anförda synpunkten att civilrättsliga verkställighetsåtgärder kan regleras genom en vanlig lag bör därför enligt utskottets mening också betraktas som en generell grund för den statsförfattningsrättsliga bedömningen av de föreslagna reformerna. Likaså bör det accepteras som utgångspunkt för denna bedömning att verkställighetsåtgärderna på ett eller annat sätt ingriper i borgenärens ställning som innehavare av vissa förmögenhetsrättsliga rättigheter som följer av skuldförhållandet. Om behörig hänsyn tas till det i regeringsformen garanterade egendomsskyddet betyder det i samband med en exceptionell reglering som denna framför allt att borgenärens situation, som i sig oundvikligen blir sämre, inte får försvagas i oskälig grad.

Skulder som uppkommit efter det reformen trätt i kraft

Med beaktande av den ovan anförda allmänna synpunkten och sin bedömning av borgenärens situation utgående från förslaget till lag om företagssanering och förslaget till lag om skuldsanering för privatpersoner anser utskottet att 6 § regeringsformen inte ställer något hinder för att lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning till den del lagarna avses bli tillämpade på skuldförhållanden som uppkommit efter det lagen trätt i kraft.

Lagarnas retroaktiva verkan

Allmänt

Vad gäller de nya stadgandenas retroaktiva verkan framgår utskottets redan hävdvunna inställning till en utveckling av gällande verkställighetsrättsliga institutioner av t.ex. dess utlåtande nr 20/1992 rd. I detta utlåtande anser utskottet att fordringarnas inbördes förmånsordning kan ändras retroaktivt genom en vanlig lag så länge de nya stadgandena inte ändrar fordringarnas inbördes förmånsordning när det gäller en konkurs som redan inletts eller utsökning som redan verkställts.

Denna tolkningspraxis kan dock inte som sådan iaktas här eftersom de föreslagna regleringarna vid insolvens gäller nya verkställighetsrättsliga institutioner. I detta sammanhang bör det noteras att den föreslagna reformens betydelse i praktiken i detta fall i hög grad beror på om de nya lagarna också kan tillämpas på skuldförhållanden som uppkommit innan reformen träder i kraft. Utskottet anser att huvudvikten vid den statsförfattningsrättsliga bedömningen av saken i en situation som denna, som inte varit reglerad förut, bör läggas vid regleringens verkställighetsrättsliga natur, trots att denna synvinkel är exceptionell t.ex. med tanke på den sedvanliga statsförfattningsrättsliga tolkningen av avtals fortbestånd.

Av detta följer såsom konstaterats tidigare att regleringen — i detta fall alltså även en retroaktiv reglering — kan ske genom en vanlig lag, om inte annat följer av borgenärens situation. Om borgenärens situation är skälig eller inte bör — speciellt när det gäller vanliga skulder som avses i propositionerna — bedömas med beaktande av att eventuell insolvens för gäldenären utgör ett självskrivet riskmoment i all långivning. Som en allmän synpunkt på borgenärens situation spelar det också en viss roll att de föreslagna verkställighetssystemen vid insolvens uttryckligen avser förlikning av de ekonomiska relationerna mellan gäldenärer och borgenärer samt mellan borgenärerna. Att de fastställs i en domstol kan i allmänhet också anses ligga i borgenärernas intresse. Vad gäller borgenärernas inbördes ställning hänvisar utskottet till den i 46 § 1 mom. i förslaget till lag om företagssanering anförda principen om likställighet mellan olika borgenärsgrepp beträffande skuldregleringarna i ett saneringsprogram och 31 § 1 mom. i förslaget till skuldsanering för privatpersoner, som anger den

grundläggande principen att vanliga borgenärer bör behandlas lika vid skuldsanering. Dessa förslag är i sin tur ett uttryck för strävan att uppnå en så rättvis reglering som möjligt mellan borgenärerna.

Indrivningsförbud och andra förbud

Enligt lagförslagen skall inledande av saneringsförfarande och skuldsanering för en privatperson leda till betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud i fråga om samtliga skulder som uppstått innan förfarandet inleddes. Dessa förbud innebär i sig en exceptionell inblandning med betydande verkningar i borgenärens situation.

Utskottet har behandlat denna typ av fråga i sitt utlåtande nr 8/1932 rd. Utskottet tog där ställning till de stadganden som skulle ha förhindrat bl.a. utsökning av skuld hos banken, utmätning av bankens egendom, försättande av banken i konkurs och realisering av pant som banken gett. Utskottet konstaterade om ett sådant stadgande: "Stadganden av anført slag innehålla långt gående undantag från den allmänna, för bevakande av rättigheter fastställda rättegångs-, utsöknings- och konkurslagstiftningen. Men då själva området för denna lagstiftning ordnas genom vanlig lag, fordras jämväl för stadgande av undantag från densamma icke någon i annan ordning stiftad lag." I överensstämmelse med detta tidigare ställningstagande bör det enligt utskottets mening även nu anses att det inte finns något generellt hinder för att stadga om de förbud som avses ovan genom en vanlig lag så att de kopplas samman med inledande av de föreslagna förfarandena och även gäller skulder som uppkommit innan reformen träder i kraft.

I sin bedömning av konsekvenserna av de föreslagna regleringarna för borgenären poängterar utskottet att det väsentliga när det gäller vanliga skulder är att gäldenären när som helst kan uppnå samma effekt genom att ansöka om att bli försatt i konkurs. I detta hänseende har reformen snarast en neutral effekt på borgenärens ställning. Däremot spelar saken en mycket större roll för säkerhetsskulderna i statsförfattningsrättsligt hänseende. Med beaktande av att indrivningsförbudet är temporärt och de synpunkter som till denna del anförts på lagstiftningsordningen samt åtgärderna för att tillgodose borgenärens rättsskydd, kan det inte anses att

borgenärens situation försvagas oskäligt eller att den föreslagna regleringen således står i strid med egendomsskyddet.

Skuldsaneringsmetoder

För borgenären spelar framför allt sådana skuldsaneringsmetoder en stor roll som ingriper i de ursprungliga villkoren i ett skuldförhållande. Denna påföljd är exceptionell med tanke på rättsprincipen i fråga om ett avtals fortbestånd, men den utgör såsom redan framhållits en oskiljaktig del av denna typ av verkställighetslagstiftning.

I propositionen föreslås följande metoder: 1) att betalningstiderna för skulden justeras, 2) att gäldenärens prestationer först betraktas som amortering på skuldkapitalet, 3) att betalningsskyldigheten beträffande räntor och kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden nedsätts och 4) att beloppet på den obetalda skulddelen nedsätts. En ytterligare metod att sanera privatpersoners skulder är 5) att skulden avskrivs i sin helhet. Det är över huvud taget inte möjligt att nedsätta beloppet på den obetalda delen av en säkerhetsskuld till den del säkerhetens värde täcker den eller att helt avskriva skulden, varken vid företagssanering eller skuldsanering för privatpersoner. Dessa metoder kan anlitas bara när det gäller vanliga skulder.

I förteckningen ovan rör sig skuldsaneringsmetoderna på en skala från lindriga till stränga, vilket framhålls i propositionens motivering. I motiveringen till förslaget till lag om skuldsanering för privatpersoner nämns uttryckligen att "man alltid på skulder skall tillämpa den ur borgenärens synvinkel lindrigaste metod som är tillräcklig för att korrigera gäldenärens ekonomiska situation". Utskottet anser det vara skäl att överväga att ta in denna princip i lagtexten, också i lagen om företagssanering.

Utskottet påpekar generellt att ett bevis på att tillbörlig hänsyn har tagits till borgenärens ställning är att såväl saneringsprogrammet som betalningsprogrammet för en privatperson kan justeras om gäldenärens ekonomiska situation förbättras. De försämringer i de ursprungliga villkoren i skuldförhållandet som programmen innebär för borgenärerna är således inte ovillkorligen slutgiltiga, utan en eventuell förbättring av gäldenärens ekonomiska situation bör användas till nytta för borgenären.

Företagssaneringsförfarandet ställer inte särskilda begränsningar för enskilda skuldregle-

ringmetoder när det gäller vanliga skulder. Enligt 53 § 1 mom. 5 punkten bestäms borgenärens minimisäkerhet dock så att en betalning som skall tillfalla honom till sitt värde skall vara minst lika stor som hans andel vid konkurs. Detta stadgande om det minsta värdet inverkar på tillämpningen av alla skuldregleringsmetoder på vanliga skulder vid en företagssanering. Så bör borgenären vid behov kompenseras med ränta för t.ex. en förlängd betalningstid för att den totala prestationen till sitt värde skall vara minst lika stor som konkursutdelningen. Utskottet anser det vara skäligt för borgenären att hans ställning tryggas på detta sätt och att det därför är statsförfattningsrättsligt sett acceptabelt.

Vid saneringsförfarande är säkerhetsskulder skyddade mot skuldregleringar på så sätt att borgenären alltid måste få prestationer som motsvarar säkerhetens värde. Detta lindrar ingreppets effekt i väsentlig grad. Enligt förslaget är det vid saneringsförfarande bara fråga om ingrepp i sättet att realisera det skydd som säkerheten skall ge. Om skuldregleringarna t.ex. prioriterar amorteringar av skuldkapitalet skall räntan för de ränteposter som framskjuts bestämmas så att de bibehåller sitt penningvärde. Möjligheten att nedsätta räntan begränsas i sin tur speciellt när det gäller säkerhetsskulder som uppkommit innan lagen träder i kraft genom att räntan inte får nedsättas till den del säkerhetens värde vid den tidpunkt då förfarandet inleddes skulle ha räckt till för att täcka skuldkapitalet och de totala återstående räntekostnaderna till gängse värde. Förslaget ger på det hela taget säkerhetsborgenären tillräckliga garantier för att säkerheten bibehåller sitt värde som garanti för att fordringen återbetalas. Mot den föreslagna regleringen kan inte anföras några statsförfattningsrättsliga anmärkningar.

Med stöd av 34 § 1 mom. i förslaget till lag om företagssanering kan en ny kredit beviljas bättre förmånsrätt till säkerheten. Ett villkor för detta är att regleringen inte i väsentlig grad kränker de borgenärers intresse vars förmånsrättsställning skulle försvagas. Enligt utskottets uppfattning kan en sådan reglering i sig införas genom en vanlig lag. Gränsen för åtgärdens tillåtlighet kunde dock dras rättvisare än vad regeringen föreslår om det slås fast att regleringen inte får kränka gamla borgenärers intresse "mer än i obetydlig grad".

Vid skuldreglering för privatpersoner har säkerhetsborgenären ett likadant skydd som vid företagssanering.

När det gäller vanliga skulder är situationen däremot en annan. Skillnaden beror i sista hand på att en privatperson enligt konkurslagstiftningen inte befrias från sitt skuldansvar efter konkurs. Därför bör konsekvenserna av de föreslagna skuldregleringsmetoderna för borgenärerna enligt utskottet bedömas med tanke på vilka möjligheter borgenärerna har att få prestation från gäldenärens framtida inkomster och förmögenhet i övrigt jämfört med hurdana möjligheter de annars har.

Genom ett betalningsprogram i enlighet med lagförslaget får borgenären enligt utskottets mening ett så stort belopp som är möjligt med hänsyn till gäldenärens omständigheter. Denna bedömning bygger för det första på att 5 § 1 mom. fastställer en maximal betalningsmån för gäldenären och för det andra på att paragrafens 2 mom. innebär en mycket omfattande skyldighet för gäldenären att använda sin förmögenhet för betalning av skulderna. Om gäldenären håller fast vid betalningsprogrammet betyder det att hans levnadsstandard kommer att vara synnerligen låg, i allmänhet under fem års tid. Det är mycket svårt att komma med några alternativ till den föreslagna regleringen som i verkligheten kunde inbringa mer för borgenären.

Med tanke på borgenärerna bör det vidare noteras att de radikalaste skuldregleringsmetoderna, dvs. nedsatt skuldbelopp och avskrivning av hela betalningsskyldigheten, kan anlitas bara om skuldsanering inte annars kan ordnas. Med andra ord är dessa metoder möjliga bara då gäldenären har så låga inkomster att betalningsmånen blir för knapp för att hela skuldbeloppet skall kunna betalas enligt saneringsprogrammet eller att det över huvud taget inte finns någon betalningsmån eller utmätbar förmögenhet. I detta fall är det i allmänhet fråga om en gäldenär som man enligt allmän erfarenhet inte annars heller lyckas indriva skulden hos, åtminstone inte till fullt belopp. I verkligheten försvagas borgenärens ställning således inte av att dessa skuldsaneringsmetoder anlitas.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Zyskowitz, vice ordföranden Alho, medlemmarna Jansson, Jääteenmäki, Kaarilahti,

Utskottet har gått in för att bedöma lagförslagen särskilt med tanke på sådana situationer där *borgenären är en privatperson*. Den förändring som skuldsaneringsmetoderna åstadkommer i de ursprungliga villkoren i ett skuldförhållande kan i så fall vara speciellt genomgripande med tanke på borgenären. Skuldregleringen kan få en sådan betydelse speciellt då man t.ex. utgående från skuldbeloppet och borgenärens förhållanden generellt kan sluta sig till att han inte bedriver regelrätt kreditverksamhet. Utskottet anser det vara skäl att överväga att beakta sådana situationer särskilt vid saneringen och därigenom ge detta slag av privat borgenär tryggade villkor. Utskottet hänvisar till att 46 § 2 mom. i förslaget till lag om företagssanering eventuellt kunde tillämpas för detta syfte, men att det också kan vara behövligt att överväga entydiga stadganden om detta i vardera lagen.

Ändring av lagen om arbetsavtal

I proposition nr 182 föreslås också lagen om arbetsavtal bli ändrad. Den föreslagna ändringen i 41 a § är betydelsefull i statsförfattningsrättsligt hänseende, eftersom den gäller uppsägning i samband med saneringsförfarande. Enligt utskottets mening finns det dock inget statsförfattningsrättsligt hinder att stadga om denna ändring med föreslagna ikraftträdelsebestämmelser i vanlig lagstiftningsordning, då också detta förslag utgör ett led i den verkställighetsrättsliga totalreform som propositionen syftar till. Utskottet uppmärksammar dessutom att uppsägningstiden i konkursfall är 14 dagar.

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen i regeringens propositioner nr 182 och 183 kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

Laine, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Vistbacka, Vähänäkki och Väistö (delvis) samt suppleanten Saastamoinen.

